

PEDAGOGICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Máme nedostatek učitelů? A proč?

Některá fakta a mýty o českých učitelích

Jan Koucký

Asociace děkanů pedagogických fakult
Pedagogická fakulta OU, Ostrava, 3.-5. května 2023

Máme nedostatek učitelů? A proč?

Vybraná fakta a mýty o českých učitelích ve vývoji a v mezinárodním srovnání

1. Úvodní představení projektu
2. Měnící se zájem o studium pedagogických fakult a oborů
3. Proč mladí lidé (ne)chtějí studovat učitelské a pedagogické obory
4. Kde učitelé získávají kvalifikaci
5. Nastupují absolventi pedagogických a učitelských oborů do profese učitele?
6. Spokojenost učitelů v povolání, v zaměstnání a se sebou jako s učiteli
7. Odcházejí učitelé ze své profese?
8. Máme nedostatek učitelů?
9. Kdo, proč a jakou nese odpovědnost za (ne)dostatek učitelů?

1

Úvodní představení projektu

Úvodní představení projektu

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy řeší v období od 1. 4. 2020 do 30. 11. 2023 projekt OP VVV „Důvody nenastoupení absolventů pedagogických fakult do profese učitele / pedagogického pracovníka“ (zkráceně Důvody nedostatku učitelů).

Řešení projektu je charakteristické interdisciplinární a mezinárodně komparativní orientací a na datech založenými analýzami. Čerpá z řady srovnávacích výzkumů a mezinárodních databází (především EU a OECD), ale podílelo se rovněž na realizaci tří vlastních rozsáhlých empirických šetření: učitelů (společně s ČŠI 2021, v návaznosti na projekt OECD TALIS 218), studentů vysokých škol (s CSVŠ 2021-2022) a absolventů vysokých škol (s CSVŠ 2022-2023, v rámci projektu Eurograduate).

Hlavním garantem projektu je Ing. Jan Koucký, Ph.D. ze Střediska vzdělávací politiky PedF UK, stejně jako jádro řešitelského týmu. V širším zhruba patnáctičlenném týmu jsou ovšem zastoupeni další pracovníci PedF a UK nebo jiných pedagogických fakult, ale také ekonomové z CERGE-UK nebo sociologové ze SoÚ ČAV (do řešení projektu jsou zapojeni například Daniel Munich, Vladka Spilková, Jana Straková, Stanislav Štech nebo Radka Wildová). Významnou institucionální spolupráci jsme navázali s ČŠI a s CSVŠ.

Prvním výstupem projektu, který současně předznamenal způsob jeho řešení, se stala Úvodní studie z roku 2020. Po ní je postupně zpracovávána řada studií, rozborů a dalších výstupů. Většina z nich je nebo bude zveřejněna na webové stránce projektu:

<https://pages.pedf.cuni.cz/nedostatekucitelu/>

NEDOSTATEK UČITELŮ

Duben 2020

Důvody nedostatku učitelů

Úvodní studie projektu

Jan Koucký

Září 2020

Hodnotové orientace učitelů v České republice a napříč Evropou

Studie

Petra Raudenská

Červen 2021

Učí nebo neučí?

Přechod absolventů pedagogických programů, oborů
a fakult do pedagogických povolání

Studie

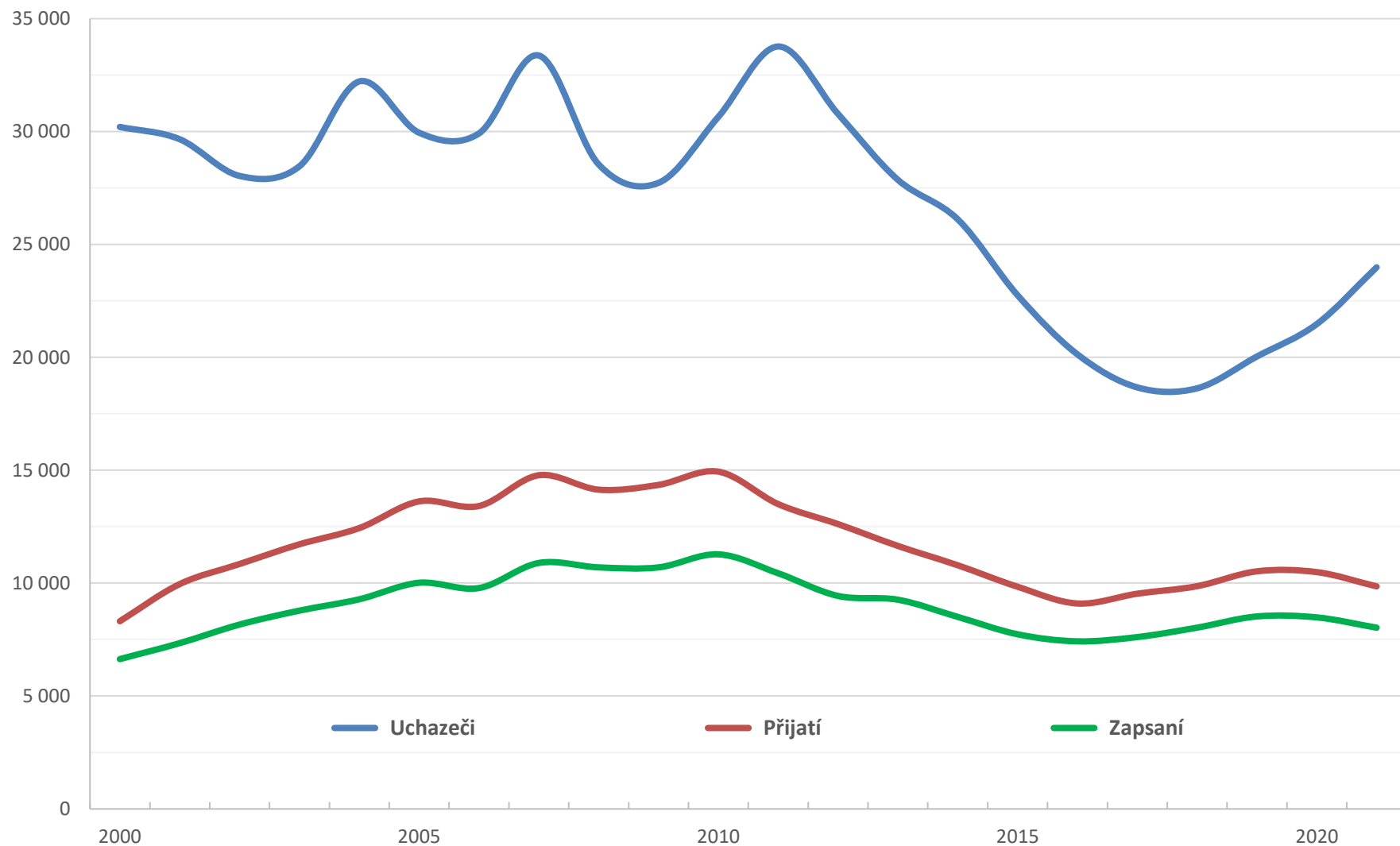
Martin Zelenka

2

Mění se zájem o studium pedagogických fakult a oborů

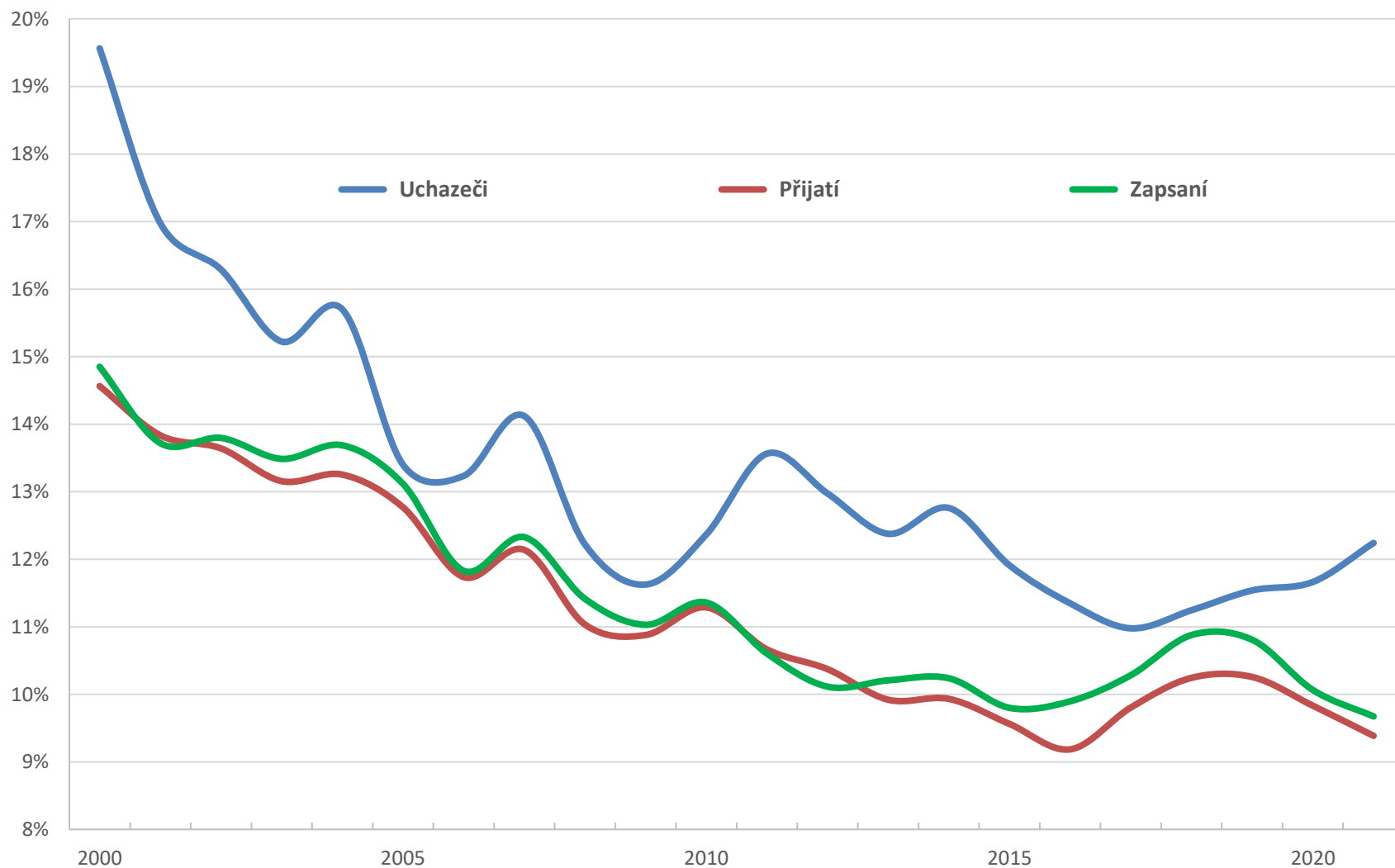
Přijímání na vysoké školy 2000-2021

Počty uchazečů, přijatých a zapsaných na pedagogické fakulty

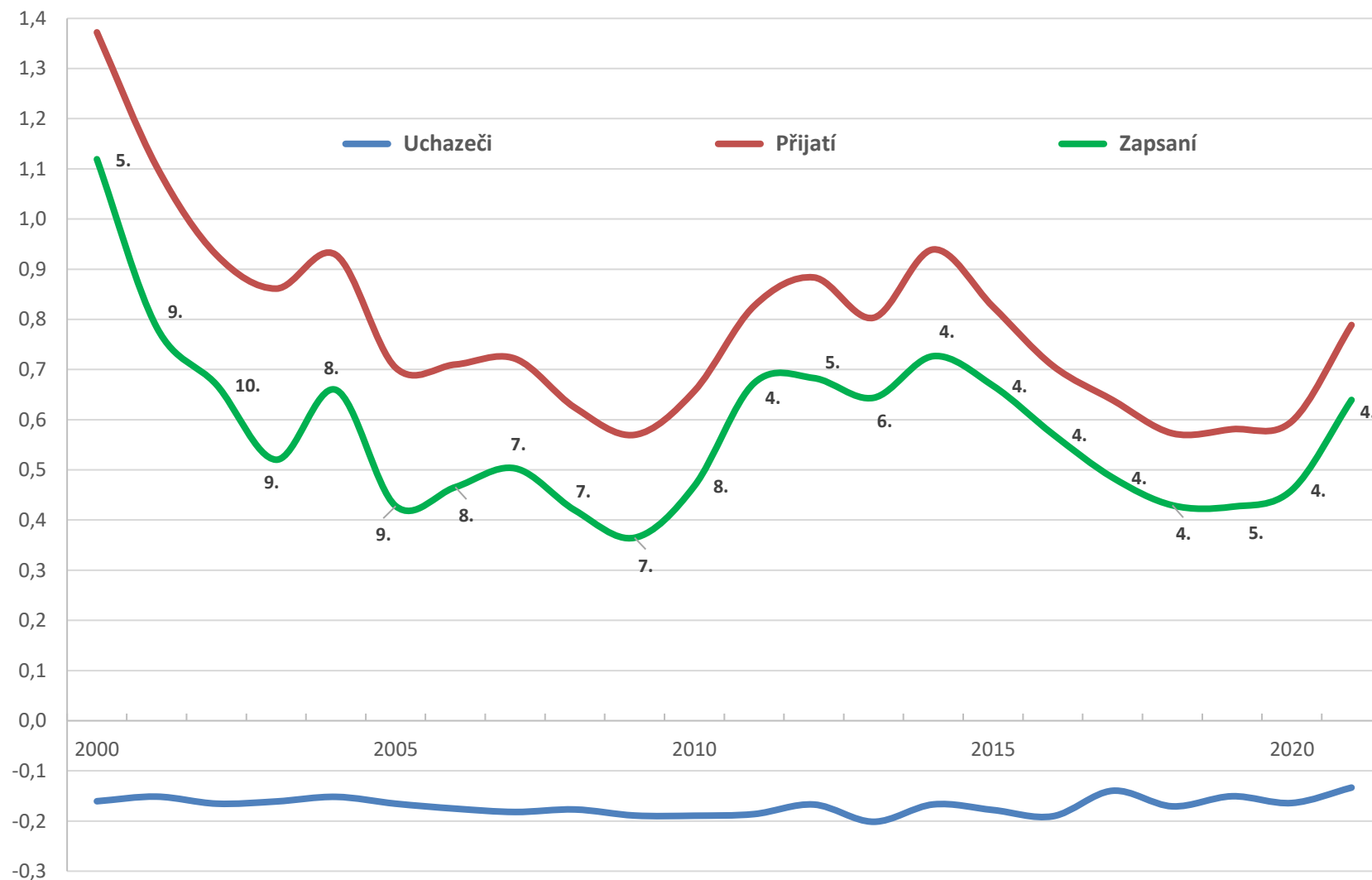
Přijímání na vysoké školy 2000-2021

Podíl uchazečů, přijatých a zapsaných na pedagogické fakulty ze všech vysokých škol

Přijímání na vysoké školy 2000-2021

Úspěšnost uchazečů, přijatých a zapsaných na pedagogické fakulty a jejich pořadí

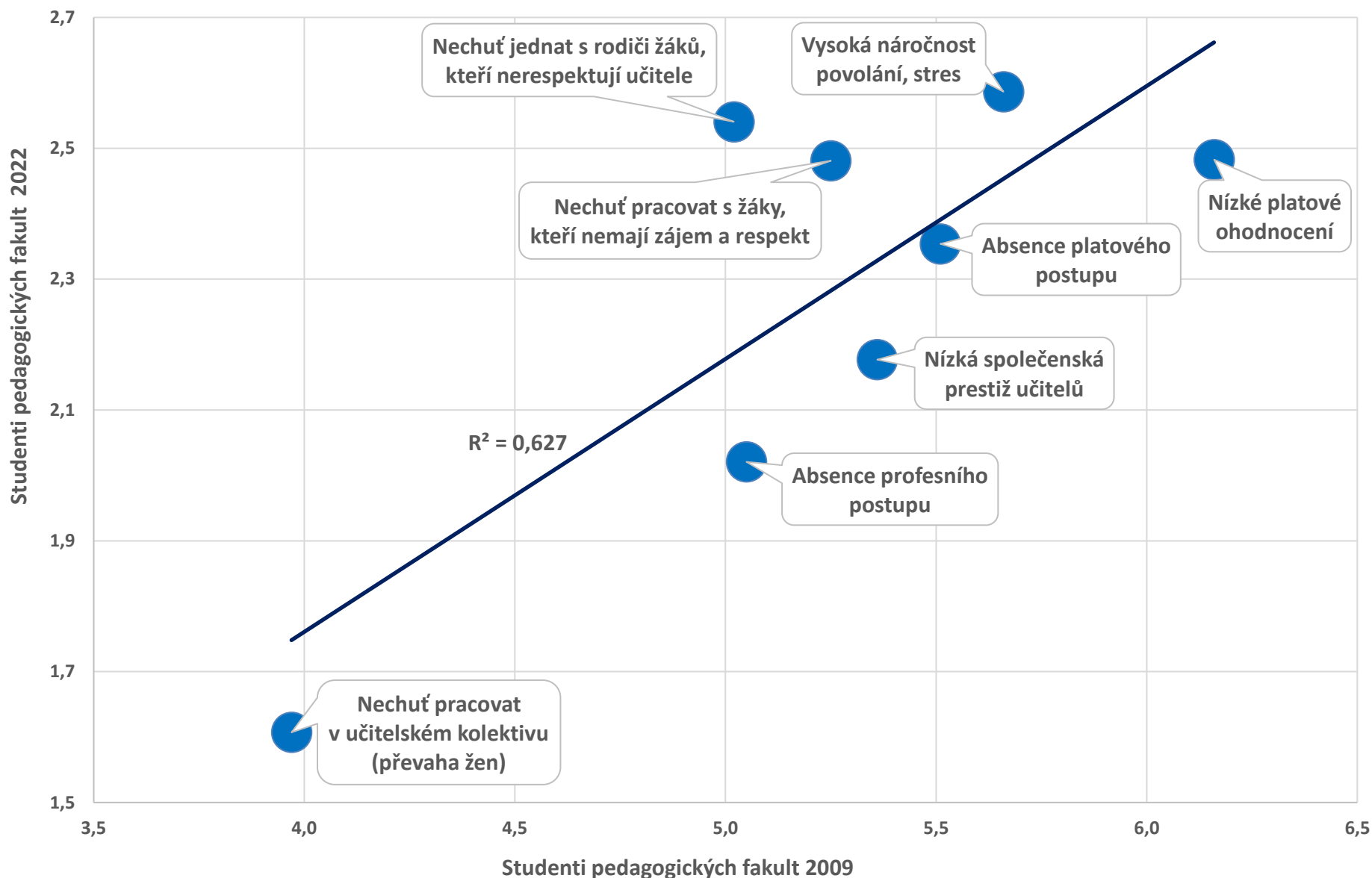

3

**Proč mladí lidé (ne)chtějí studovat učitelské
a pedagogické obory**

Důvody, proč se mladí lidé pro učitelskou profesi příliš často nerozhodují

Studenti pedagogických fakult a oborů v roce 2009 a 2022

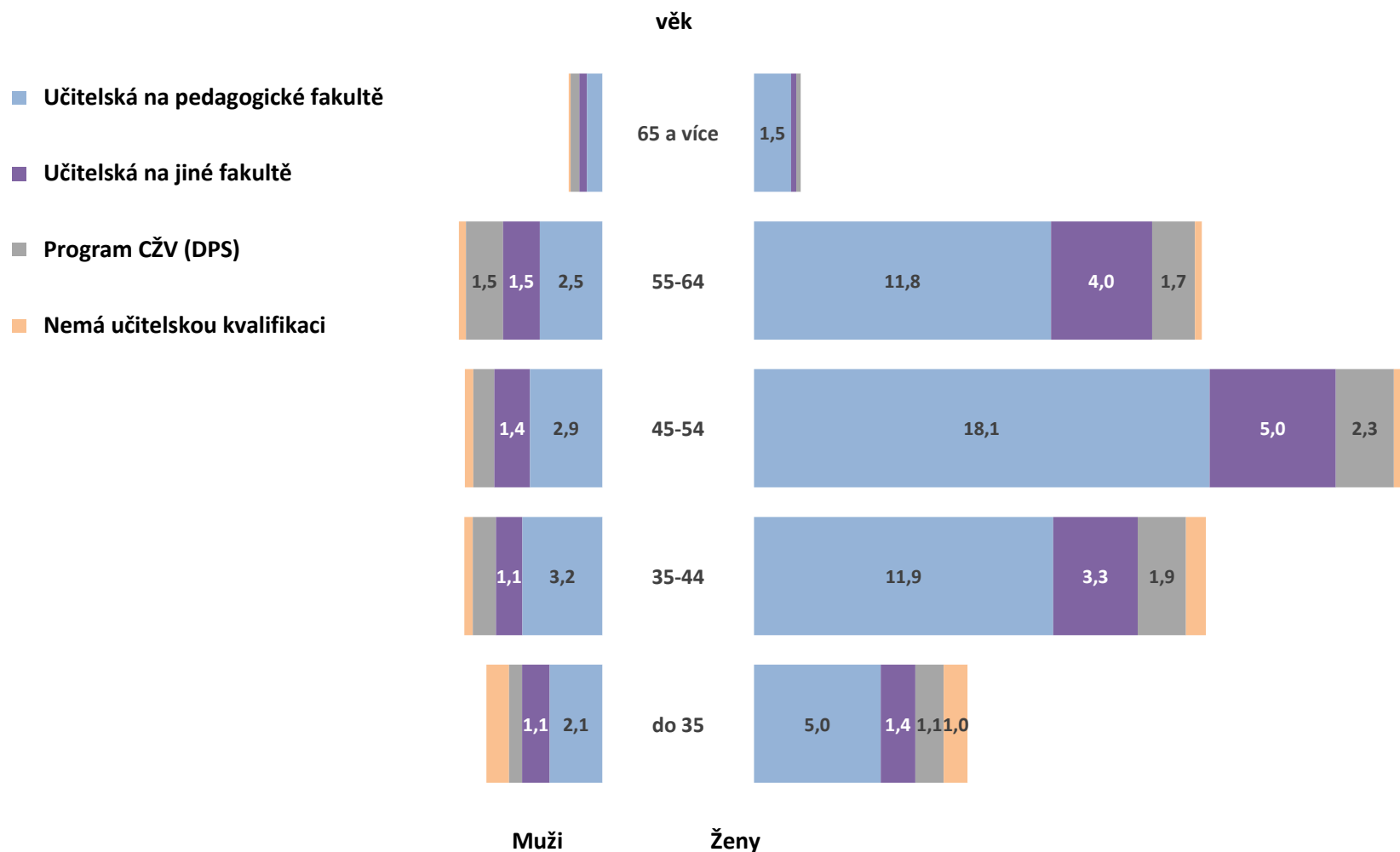

4

Kde učitelé získávají kvalifikaci

Věková struktura učitelů podle typu jejich učitelské kvalifikace

Učitelé základních a středních škol, ČR 2021/2022 (v tisících)

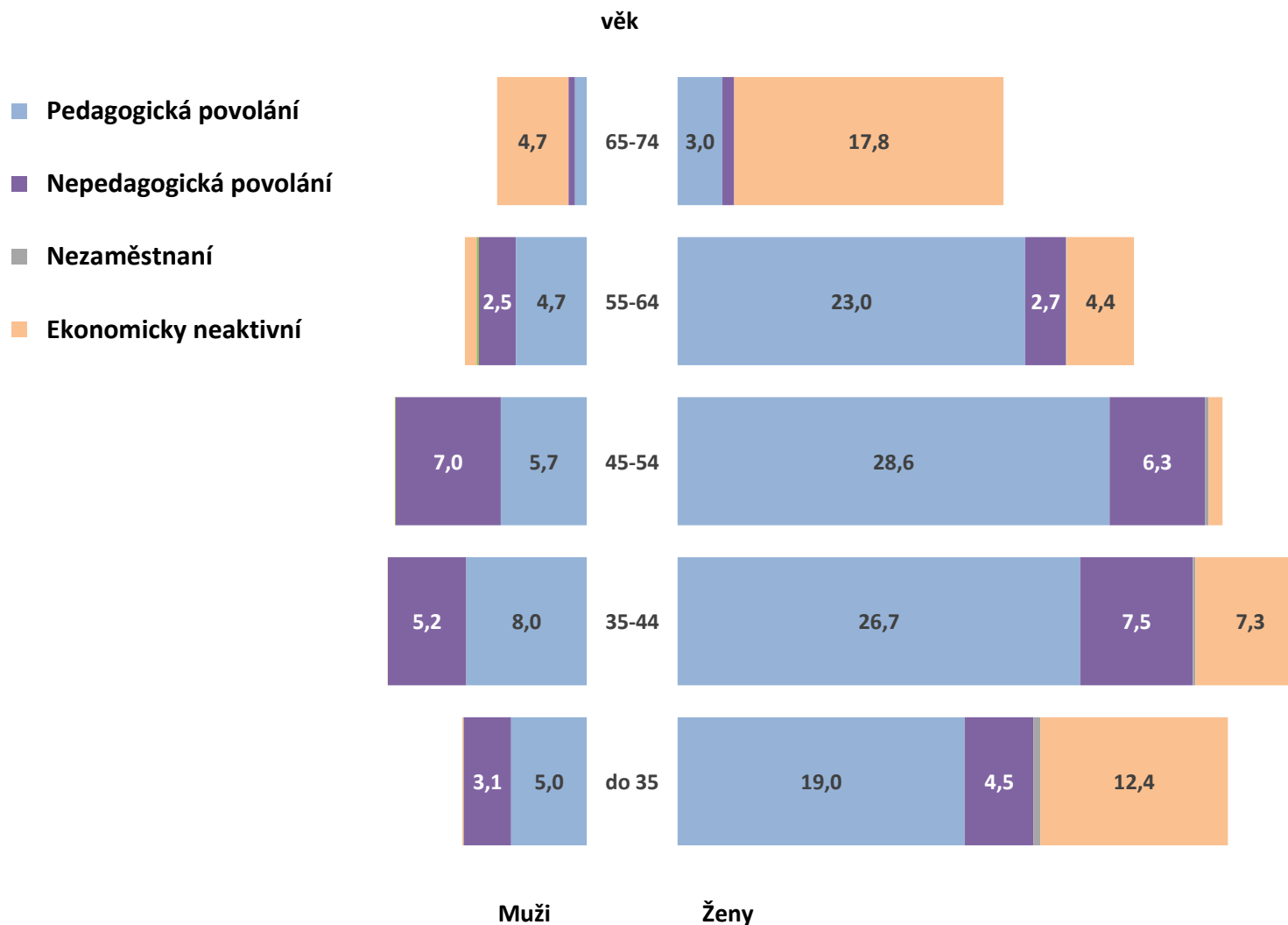

5

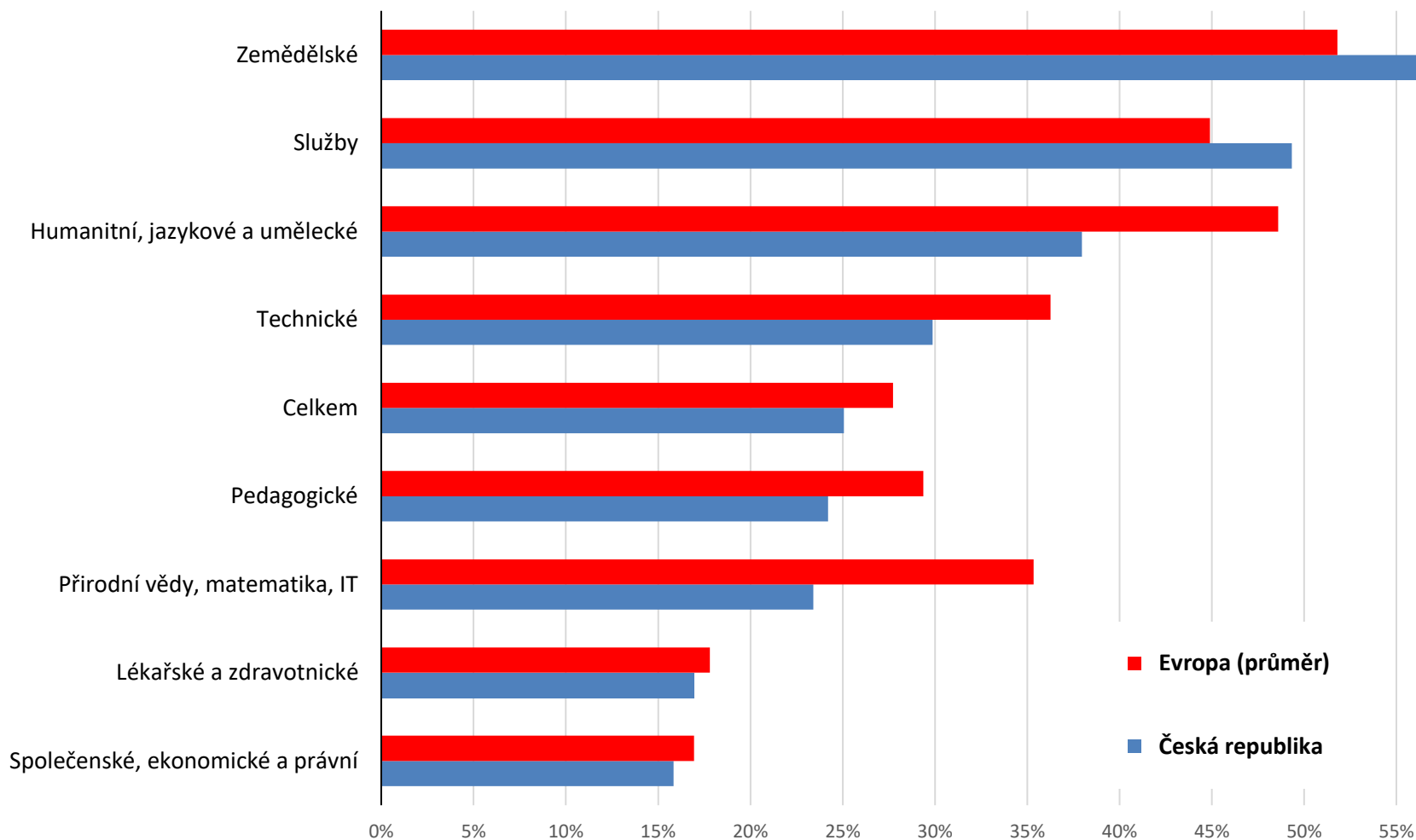
Nastupují absolventi pedagogických a učitelských oborů do profese učitele?

Vysokoškoláci s pedagogickým vzděláním podle pohlaví, věku a ekonomické aktivity

Česká republika: průměrné údaje za roky 2019–2021 (v tisících)

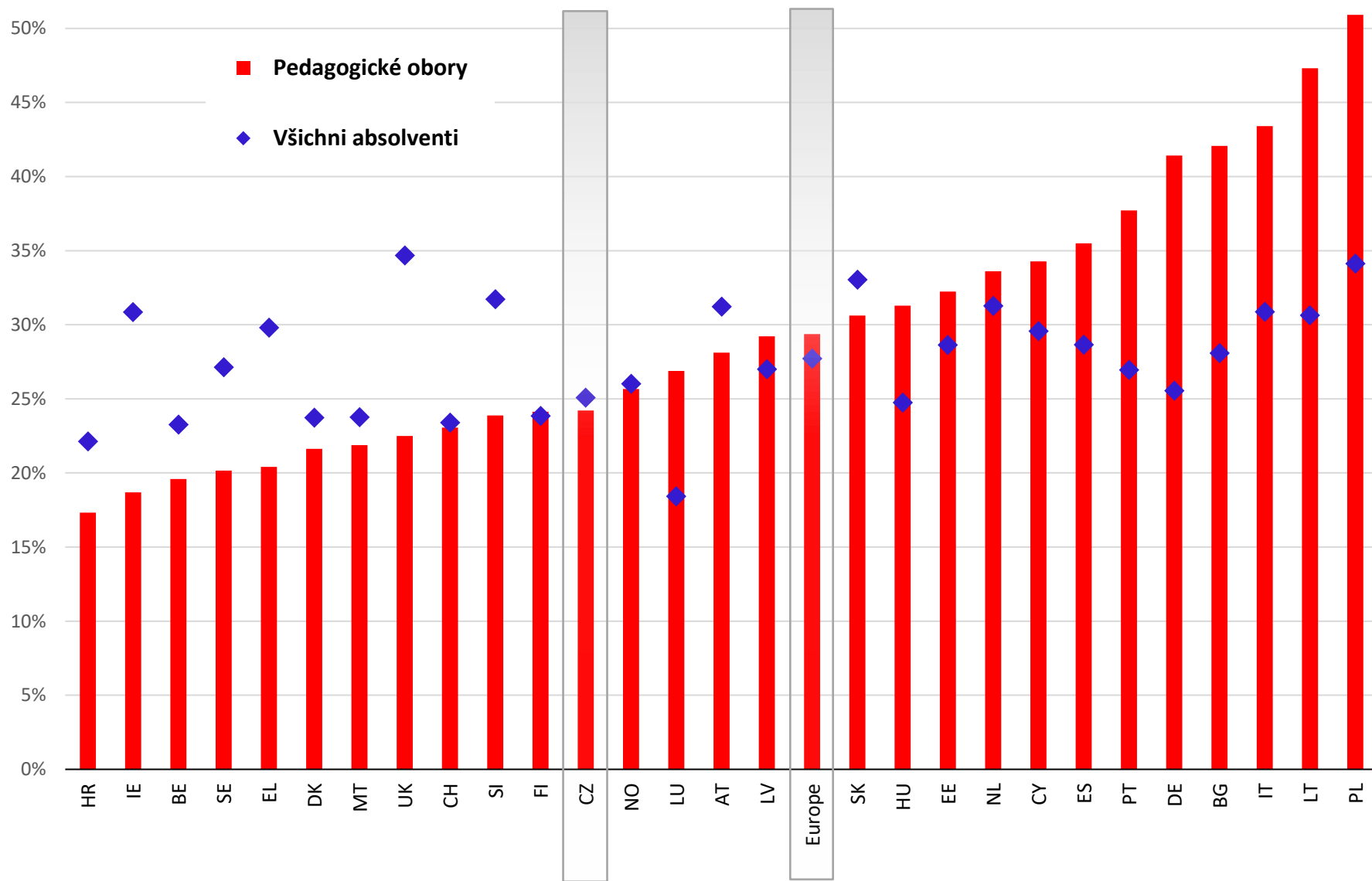

Absolventi vysokých škol do 35 let věku pracující mimo vystudovaný obor (v %) Česká republika a evropské země: průměr za roky 2015–2020 podle skupin oborů

Absolventi vysokých škol pracující mimo vystudovaný obor (podíl v %)

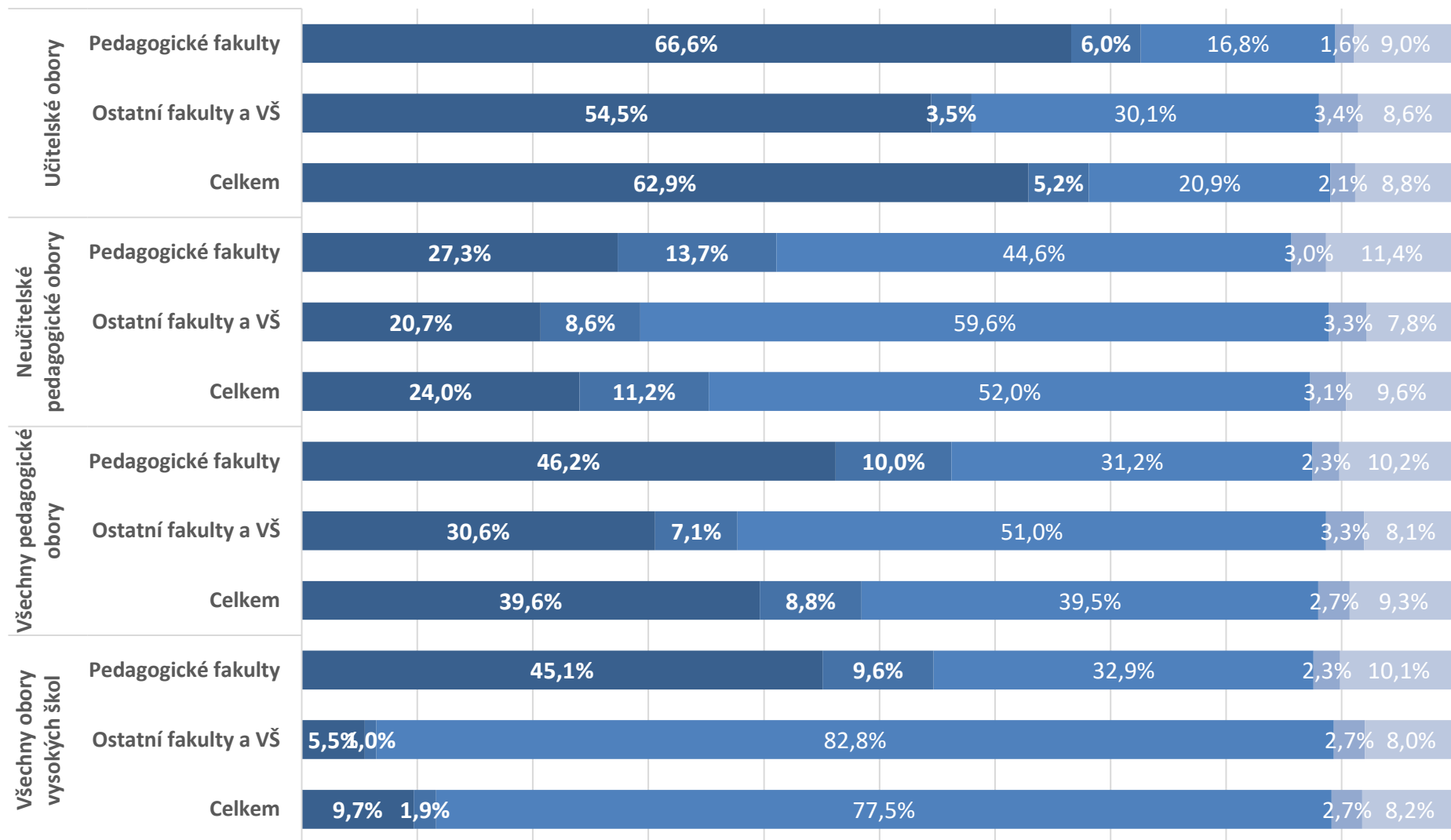
Evropské země: průměrné hodnoty za roky 2015–2020

Kde pracují absolventi učitelských/pedagogických oborů

Povolání a ekonomická aktivita absolventů rok po ukončení studia

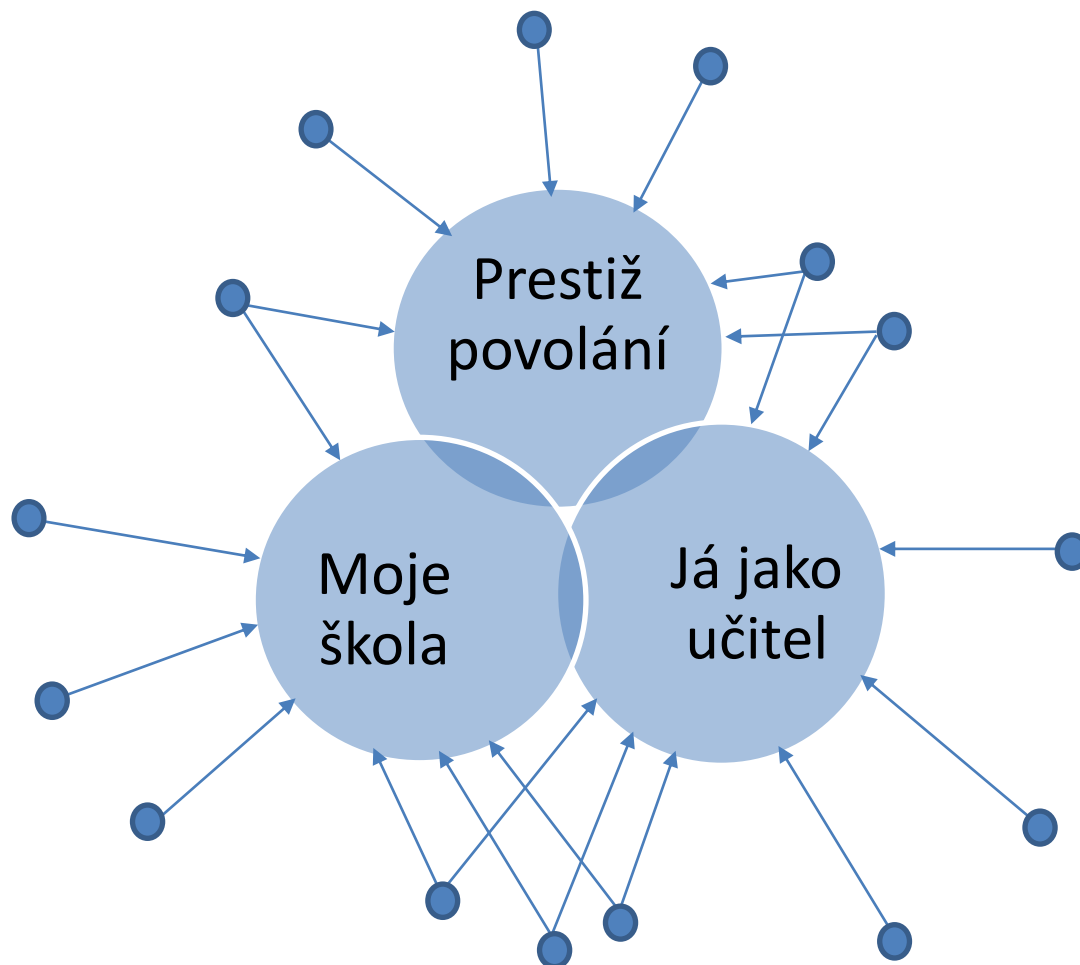
■ Učitelská povolání ■ Jiná pedagogická povolání ■ Ostatní povolání ■ Nezaměstnaní ■ Ekonomicky neaktivní

6

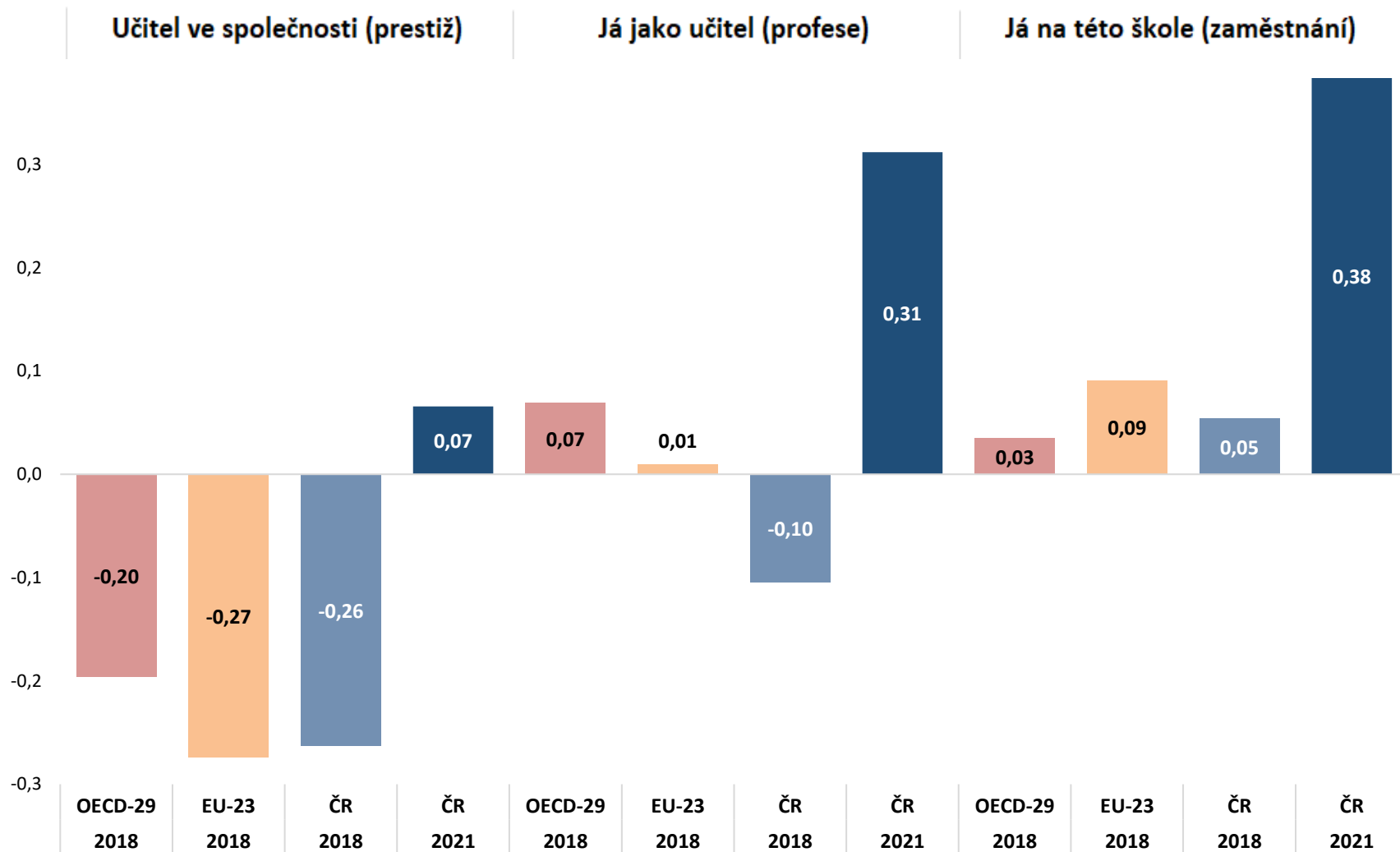
**Spokojenost učitelů v povolání, v zaměstnání
a se sebou jako s učiteli**

Tři dimenze spokojenosti učitelů
Výzkum OECD TALIS 2018 a PedF UK & ČŠI 2021

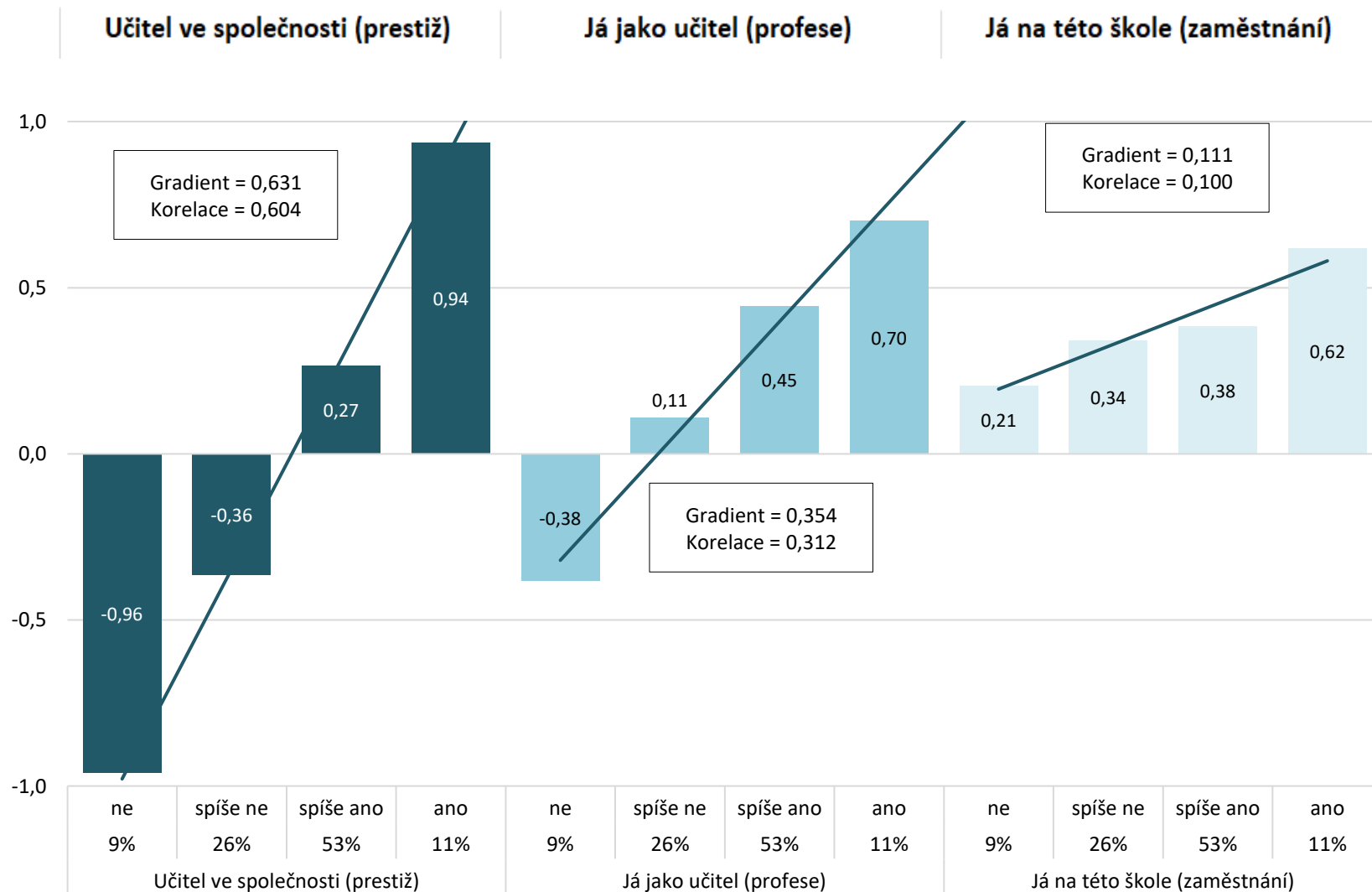
Vývoj spokojenosti učitelů ve třech dimenzích

OECD TALIS 2018 a PedF UK & ČŠI 2021

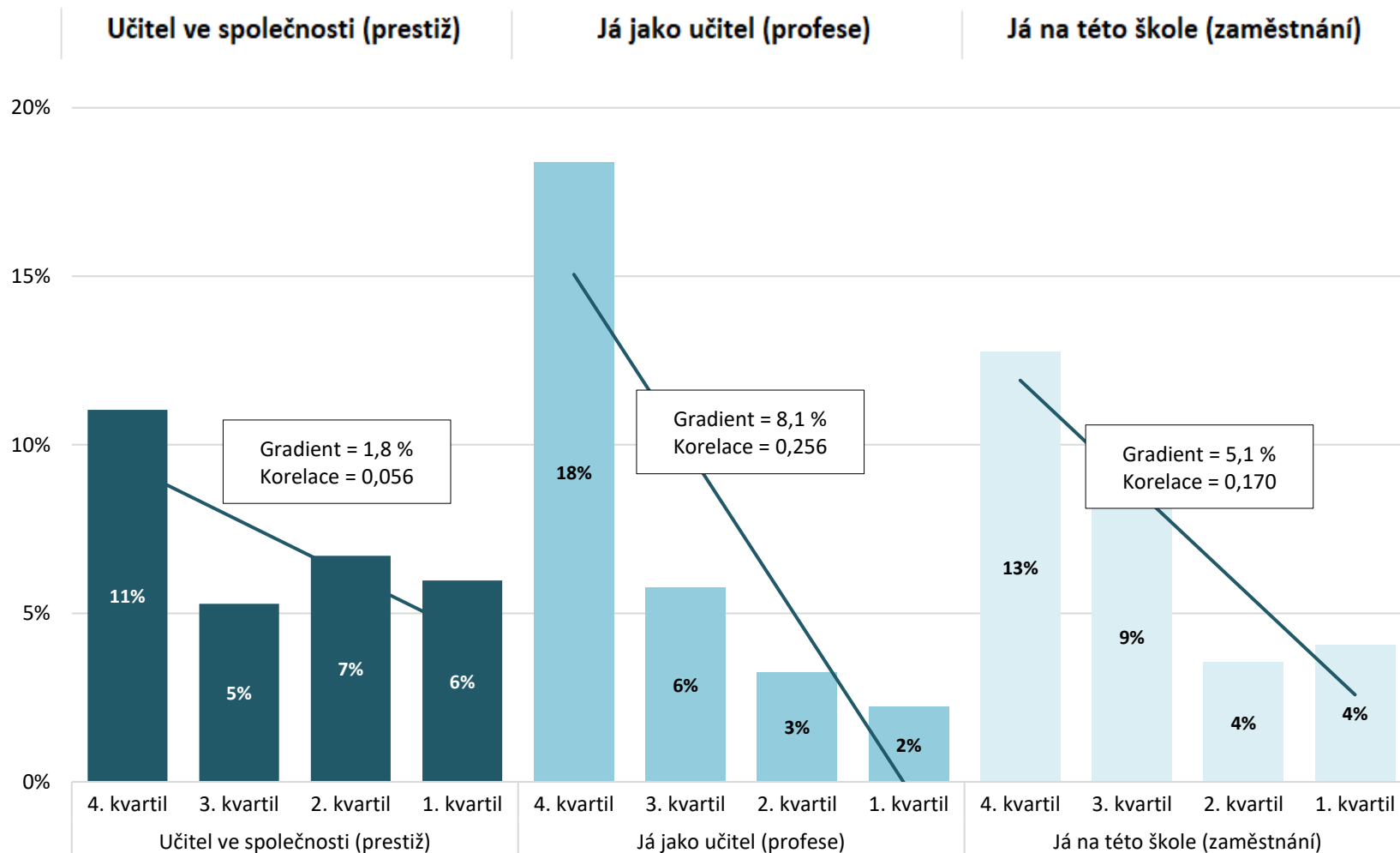
Spokojenost učitelů ve třech dimenzích podle spokojenosti s platem

PedF UK & ČŠI 2021

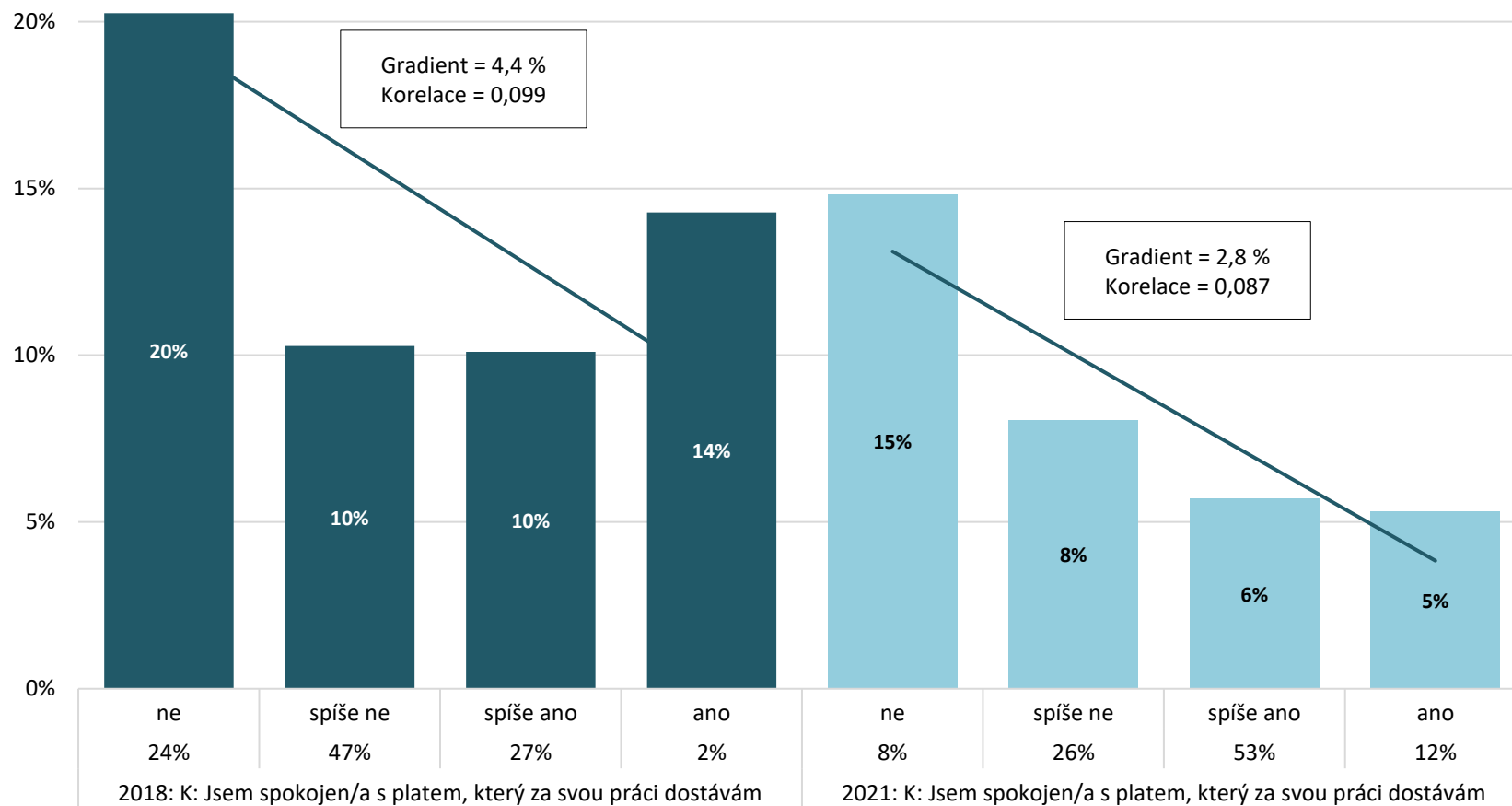
Pravděpodobnost odchodu učitelů z povolání do 5 let a jejich spokojenost

PedF UK & ČŠI 2021

Pravděpodobnost odchodu učitelů z povolání do 5 let a jejich spokojenost s platem

OECD TALIS 2018 a PedF UK & ČŠI 2021

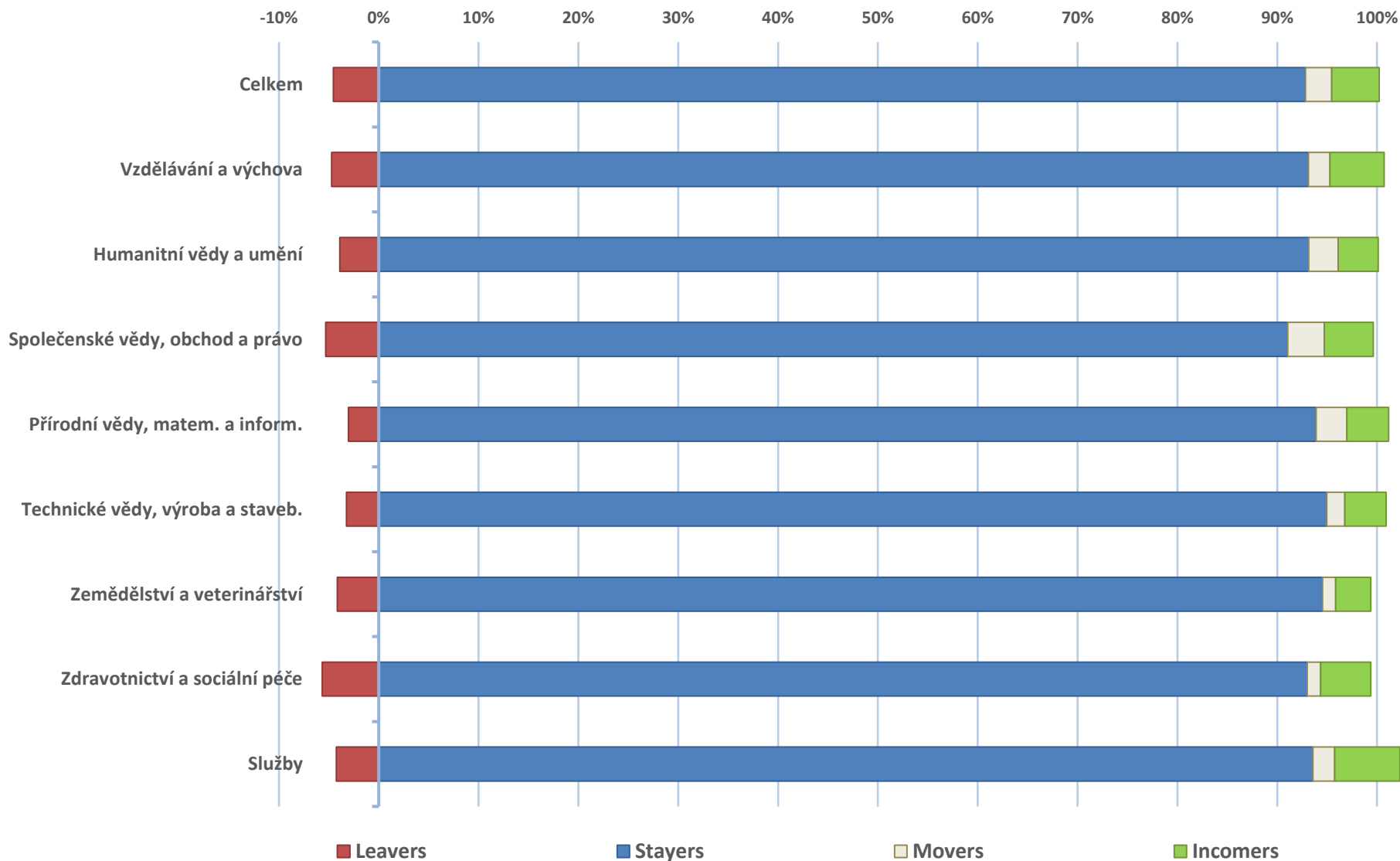

7

Odcházejí učitelé ze své profese?

Pracovní mobilita vysokoškoláků podle vystudovaného oboru

VŠPS 2020 (průměrné údaje za roky 2019–2021)

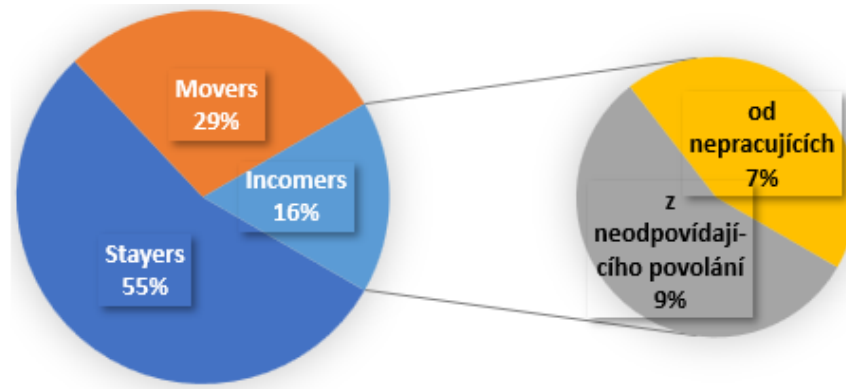
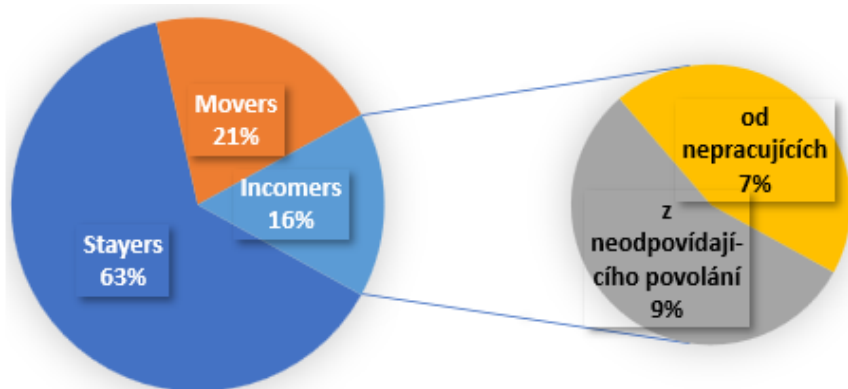
Příchody do a odchody z odpovídajícího povolání

Absolventi vysokých škol 2018

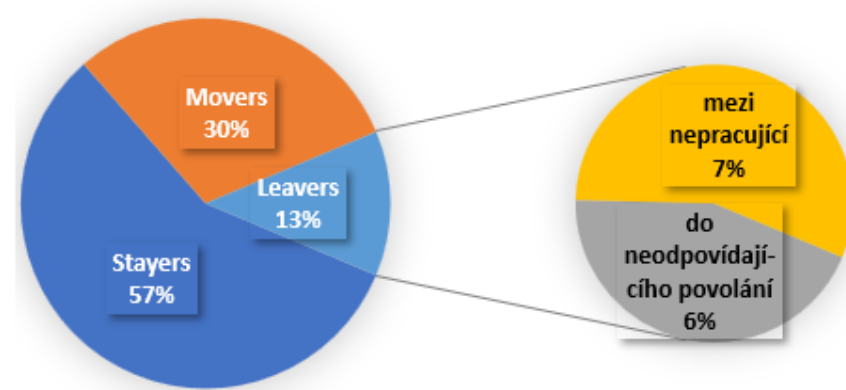
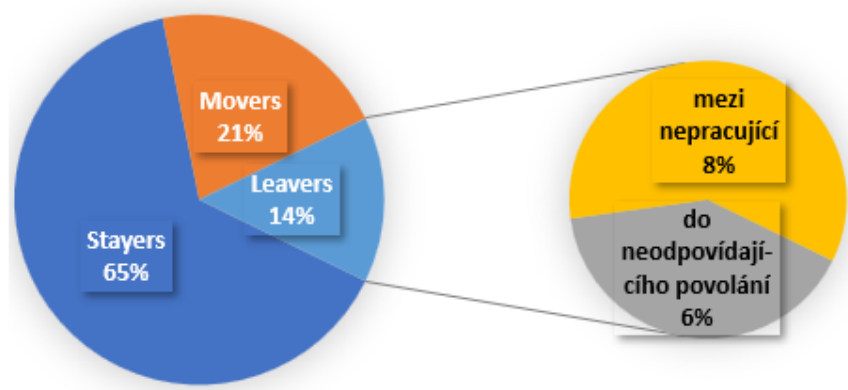
Absolventi pedagogických oborů

Absolventi všech vysokých škol

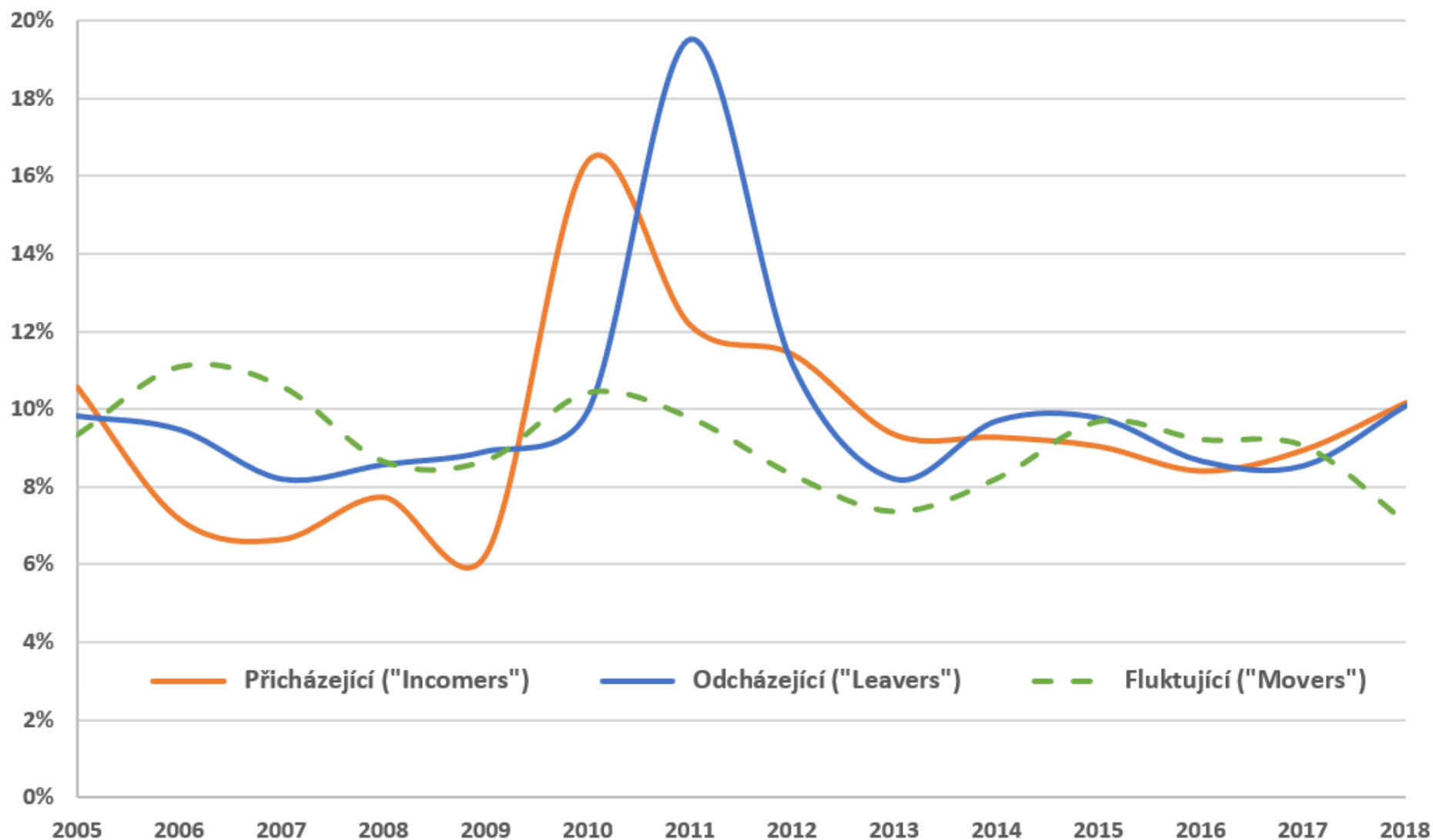
Příchody do odpovídajícího povolání

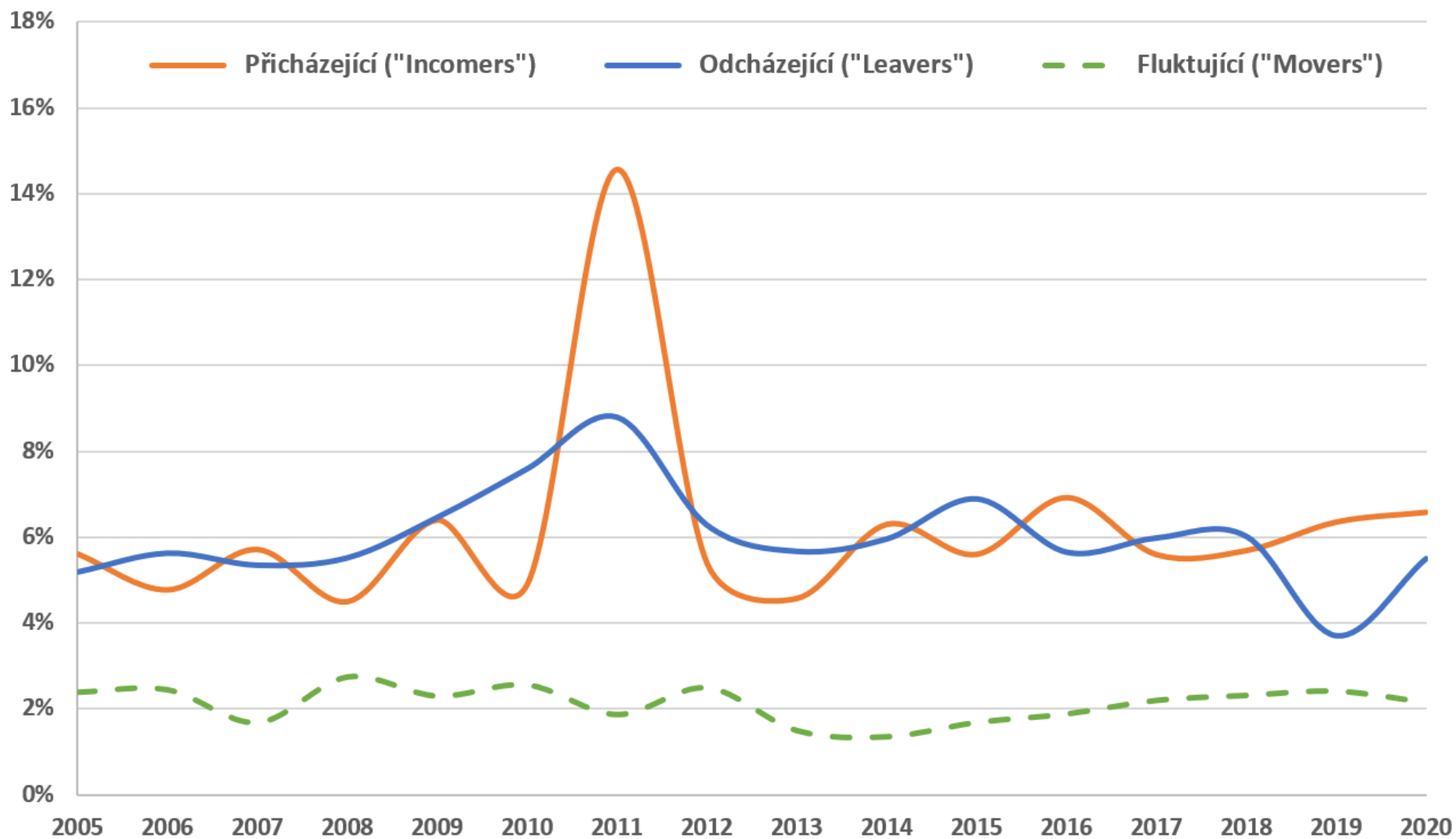
Odchody z odpovídajícího povolání

Učitelé přicházející a odcházející z profese Evropské země: vývoj 2005 - 2019

Učitelé přicházející a odcházející z profese Česká republika: vývoj 2005 - 2020

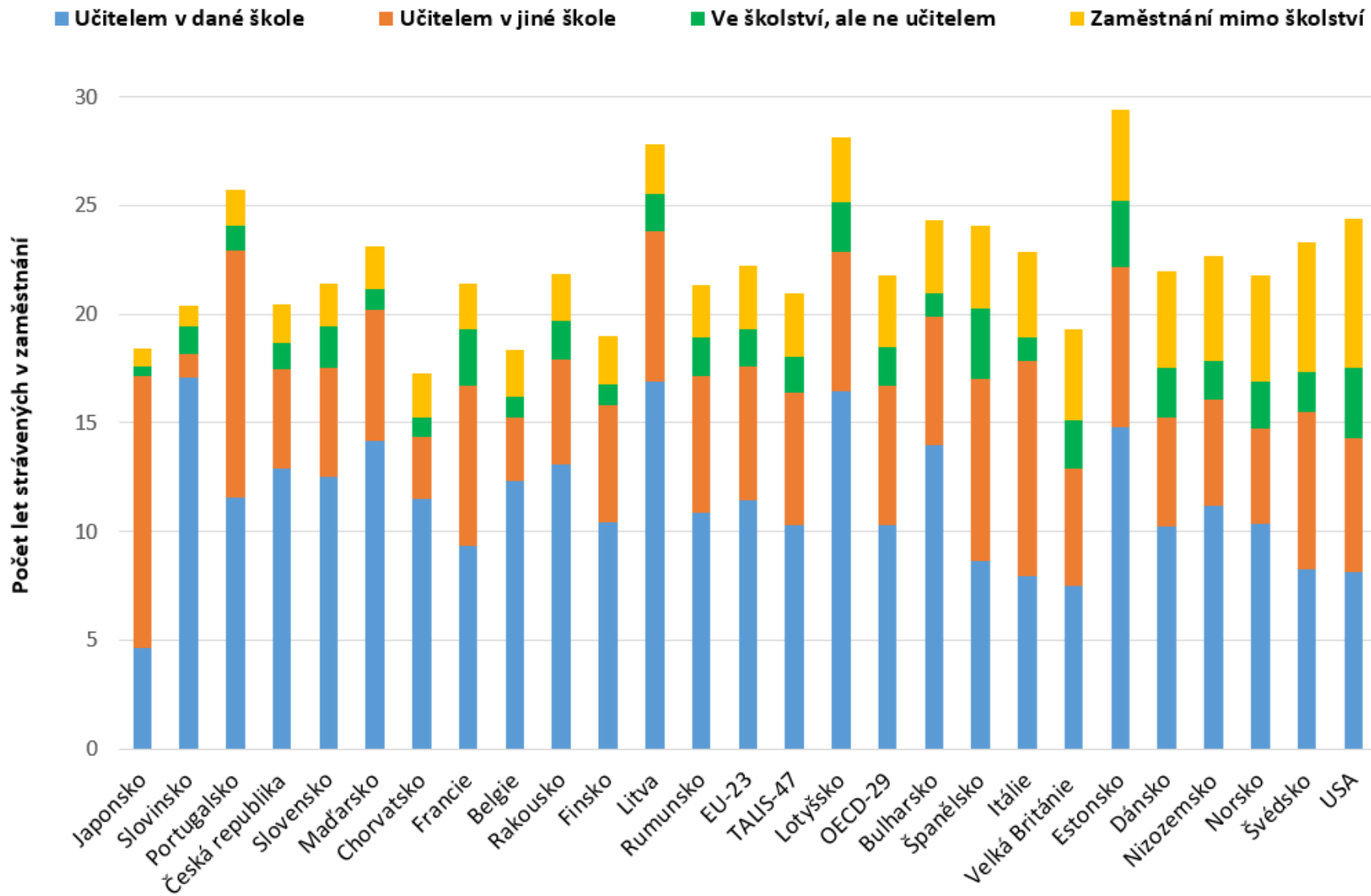

Pedagogičtí pracovníci měnící zaměstnání (*Movers*) a odcházející z povolání (*Leavers*)

ČR a země Evropy, průměr za roky 2005 až 2019 (*databáze EU SILC*)

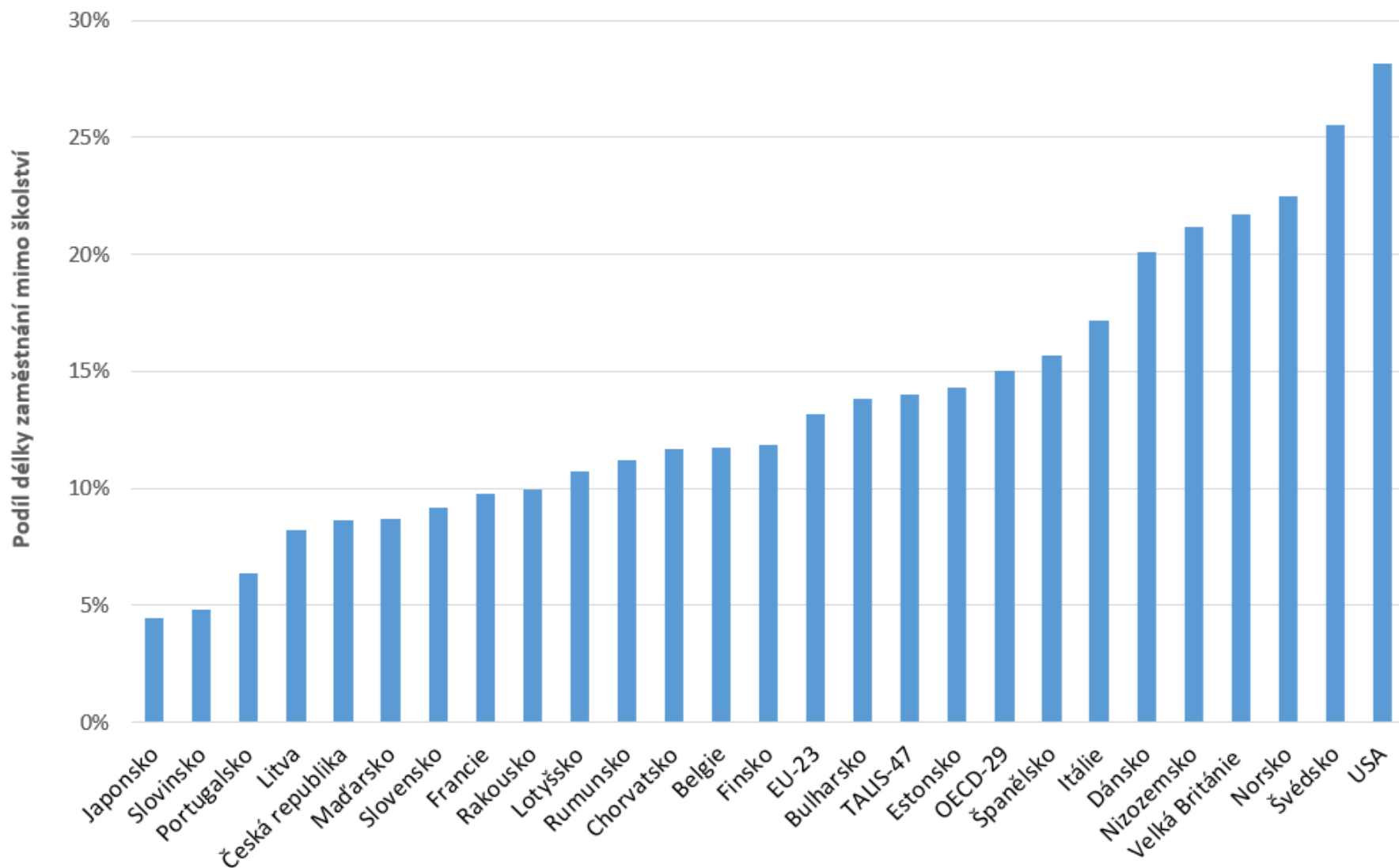

Učitelé: průměrný počet let v různých zaměstnáních OECD TALIS 2018

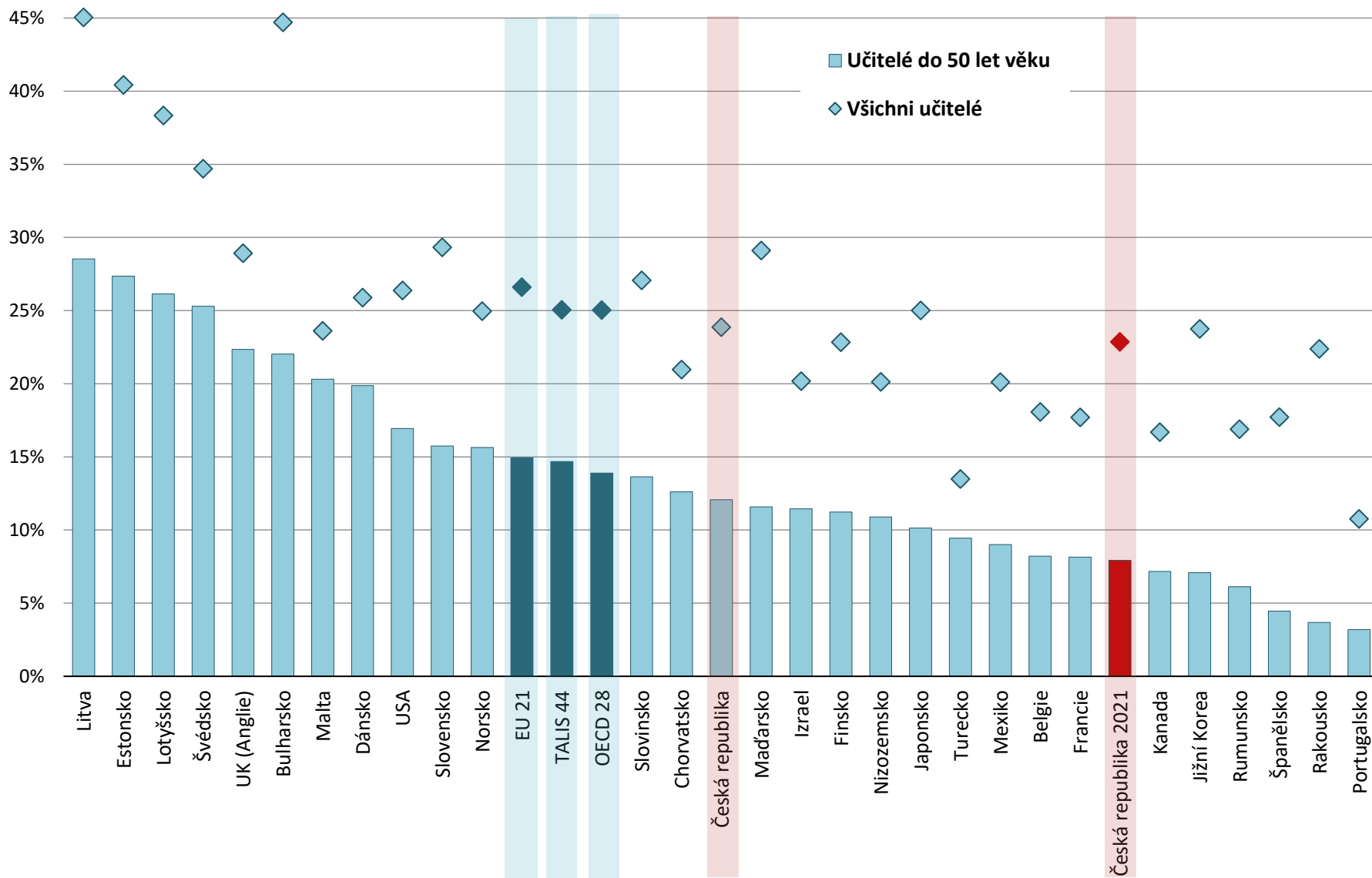
Délka pracovní aktivity, po kterou učitelé pracovali mimo školství (v %)

OECD TALIS 2018

Učitelé odcházející ze svého povolání

Podíl učitelů, kteří chtějí do pěti let skončit s učením (v %)

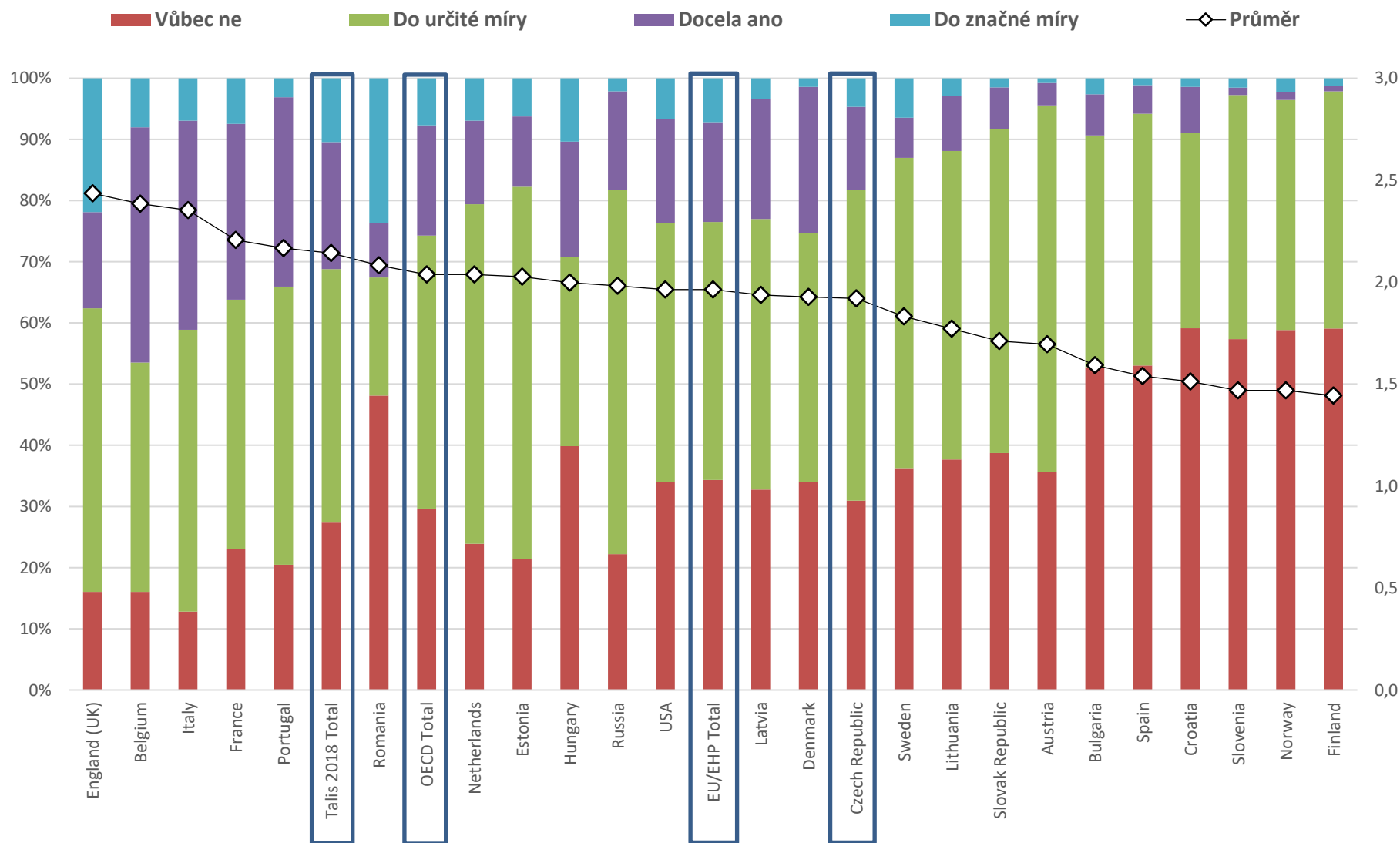

8

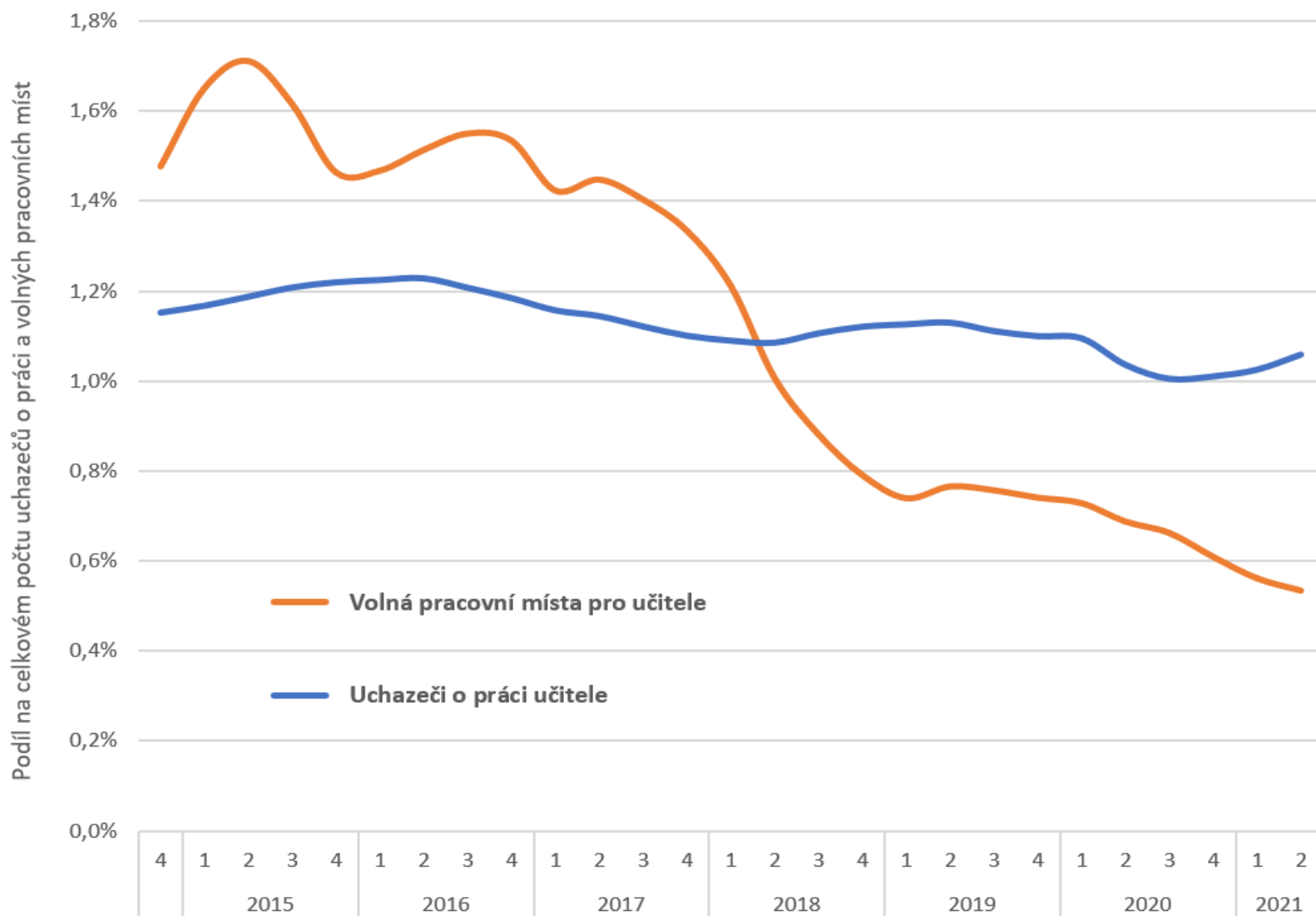
Máme nedostatek učitelů?

Ohrožuje nedostatek kvalifikovaných učitelů kvalitu výuky na Vaší škole?

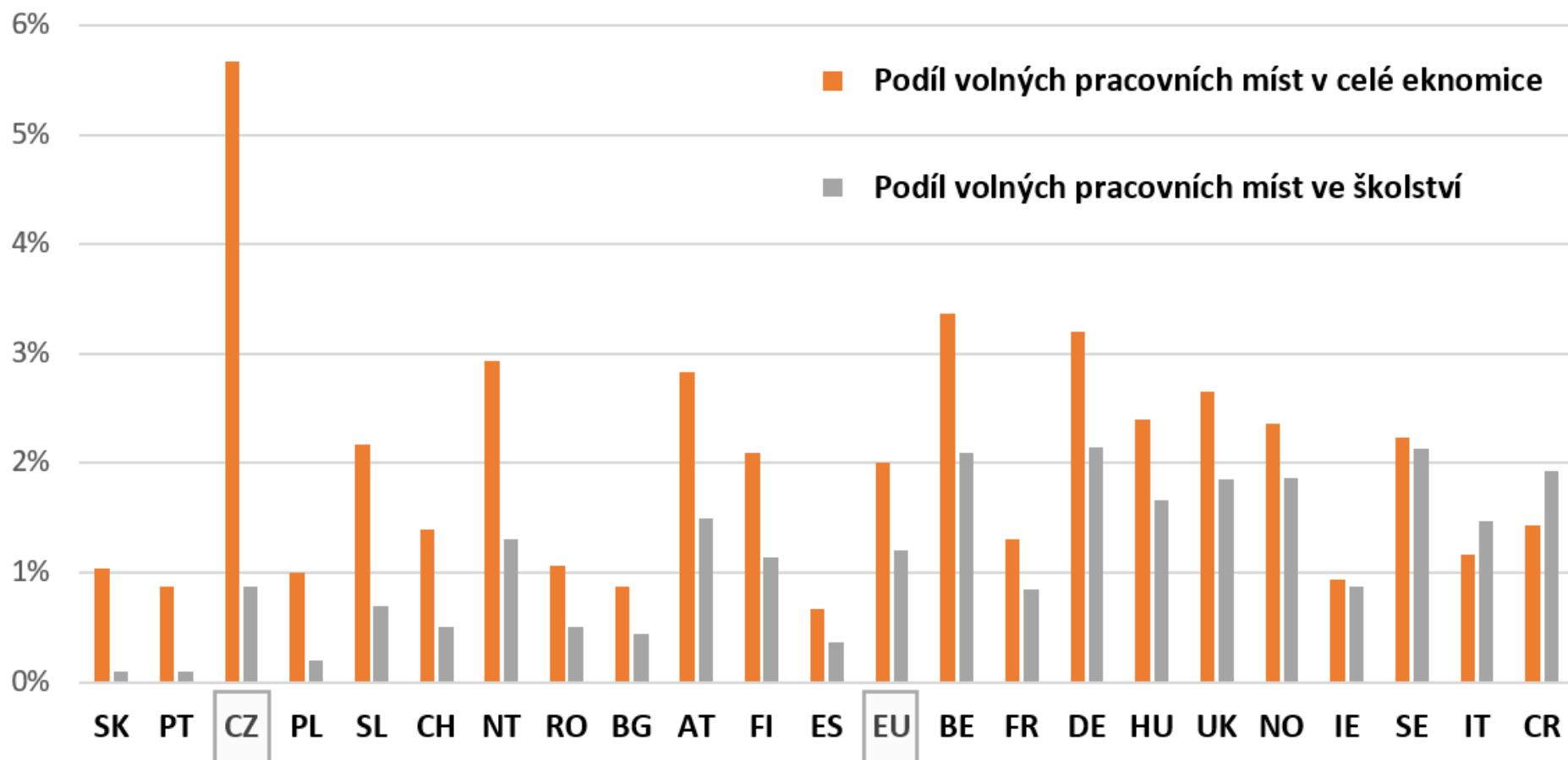
OECD TALIS 2018 a PISA 2018: ředitelský dotazník

Učitelé: nabídka práce a poptávka po práci Česká republika 2014-2021

Podíl volných pracovních míst podle odvětví Průměr za evropské země v letech 2018-2020

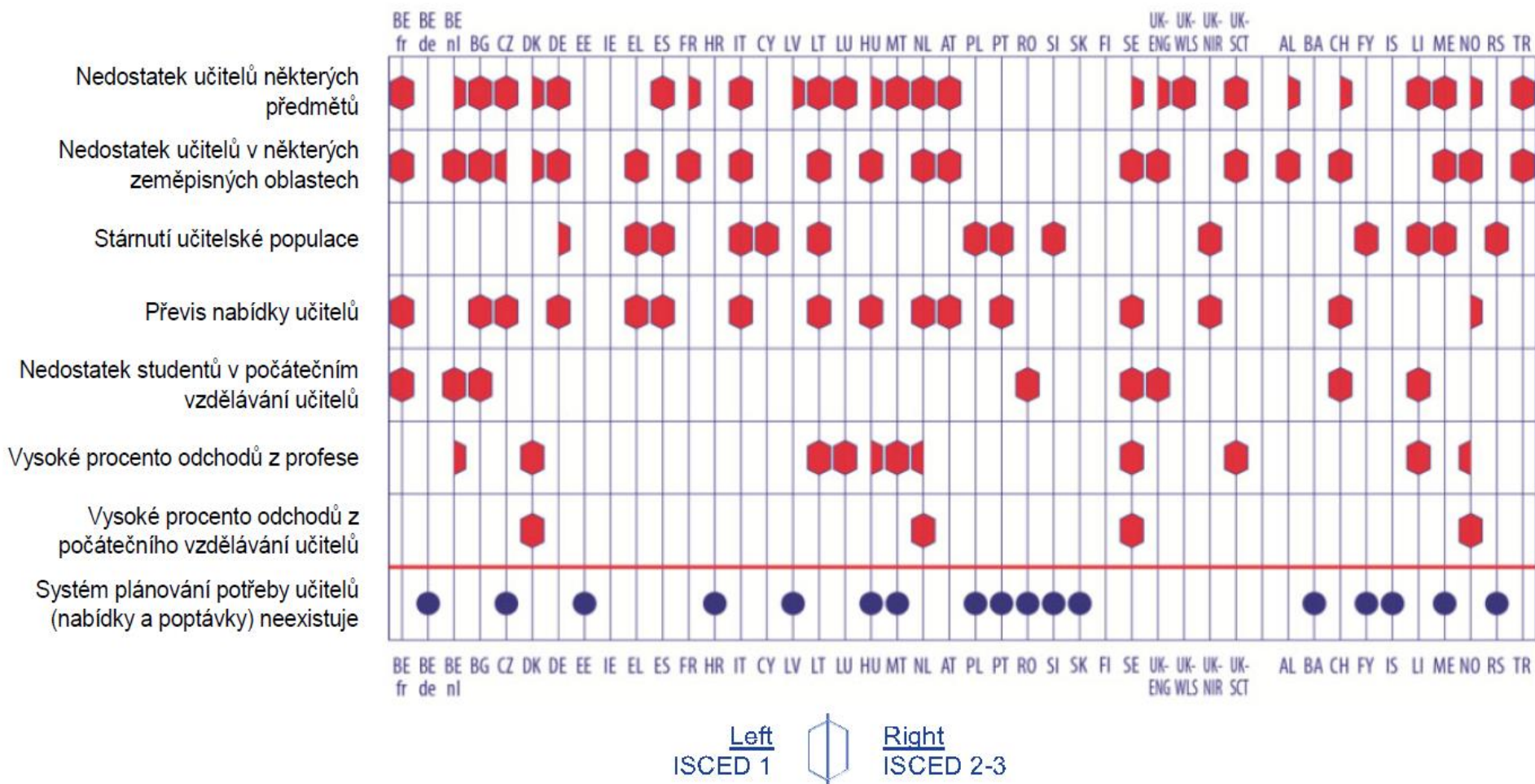

9

**Kdo, proč a jakou nese odpovědnost za
(ne)dostatek učitelů?**

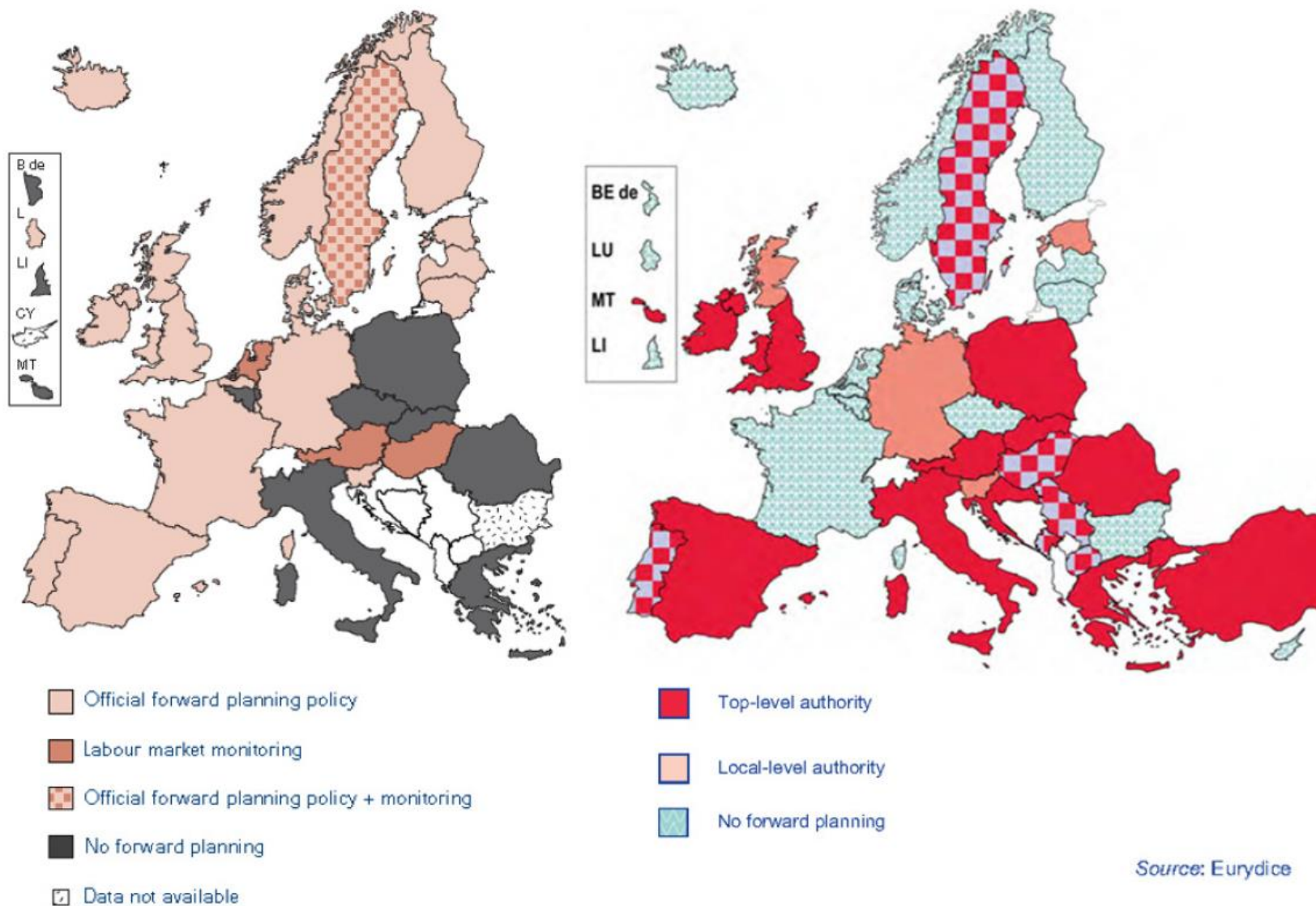
Hlavní problémy v nabídce a poptávce po učitelích v roce 2017

Základní a střední školy (ISCED 1–3)

Zodpovědnost za projekce a plánování vývoje nabídky a poptávky po učitelích

Eurydice 2002 a 2018

Source: Eurydice

Závěry a doporučení

- (Ne)dostatek učitelů má cyklický charakter a souvisí s vývojem na trhu práce. Jedná se o systémový problém, přestože se projevuje především jako strukturální: regionální a předmětový (aprobační)
- Jako neodůvodněná se ukazují některá zjednodušující tvrzení, že například absolventi příliš často nenastupují do škol nebo z nich brzy odcházejí do jiných profesí
- Důvodem nedostatku či nadbytku učitelů je nedostatečná školská politika státu vůči učitelům, chybějí analýzy a předpovědi nabídky a poptávky po učitelích na pracovním trhu a nesoulad mezi nimi

Proto doporučujeme důkladně monitorovat, vyhodnocovat a promítat do školské politiky:

- Dopady změn v architektuře, struktuře a vnitřní organizaci školství – tvorba indikátorů
- Měnění se strukturu povolání a požadavků na potřebné kvalifikace ve školství
- Demografické trendy, například rozdílný vývoj velikosti kohort žáků, studentů a učitelů
- Chování učitelů a pedagogických pracovníků na pracovním trhu (příchody do a odchody z povolání, regionální mobilitu, odchody na rodičovské dovolené, do důchodu apod.)

Na tomto základě je rovněž třeba změnit vztah a jednání mezi státem a vysokými školami:

- a) o struktuře a počtu absolventů pedagogických oborů (objednávka státu)
- b) o profilu a zaměření pedagogických a dalších fakult připravujících učitele

Důvody nedostatku učitelů

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy řeší projekt Důvody nenastoupení absolventů pedagogických fakult do učitelské profese.

[Novinky](#)[Studie a zprávy](#)[Projekt](#)[O nás](#)[Kontakt](#)

NEDOSTATEK UČITELŮ

Děkuji Vám za pozornost!

Webová adresa projektu: <https://pages.pedf.cuni.cz/nedostatekucitelu/>

E-mail autora: jan.koucky@pedf.cuni.cz

Asociace děkanů pedagogických fakult

Pedagogická fakulta OU, Ostrava, 3.-5. května 2023